

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ. НЕМАЊИНА БР. 48
Тел. 028/497-044, Тел/факс 028/497-031
Е-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број I бесплатан примерак
ЈАНУАР 2020 Косовска Митровица

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

ПОВРТАРСТВО

- Могућности коришћења заштићене баште - Небојша Божовић дипл.инж.

РАТАРСТВО

-Прихрана озимих стрних жита - Зоран Мислосављевић дипл.инж.

ВОЂАРСТВО-ВИНОГРАДАРСТВО

-Ћубрење дуње - Љиљана Гвоздић дипл.инж.

СТОЧАРСТВО

-Исхрана оваца - Косовка Јакшић дипл.инж.

ЗАШТИТА БИЉА

- Пламењача шљиве (*Polystigma rubrum*) - Сениша Недељковић дипл.инж.

ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС-а

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agroponuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

Могућности коришћења заштићене баште

За економично коришћење заштићене баште од значаја је смена врста током целе године. Смена већег броја врста осигурава висок годишњи принос и рентабилност производње. Избор врсте поврћа и време производње условљени су врстом и грејањем заштићене баште, климатским условима региона и посебно могућношћу пласмана. Климатски услови и то пре свих, светлост и температура условљавају избор врсте и време гајења. Истовремено разноликост захтева поврћа омогућује производњу која оптимално користи климатске услове региона. Тако се поврће са мањим захтевом за светлошћу и топлотом (лиснато) гаји у јесњем и зимском периоду, када је највећи број облачних дана а врсте са већим потребама (парадајз, паприка) у зимско пролећном периоду што осигурава начајне уштеде енергије (струја и грејање). Уз јефтине изворе енергије производња у заштићеној башти зависи само од тржишта.

Башту- отворени и заштићени простор треба тако користити да у току целе године никад не буде празна. У башти поврће се гаји као чист или здружени (мешани) усев, уз придржавање принципа интензивног повртарског плодоредом (смена врста у току једне године). Чист усев значи гајење на леји једне врсте и смену усева у току једне године, а здружени или мешовити значи истовремено гајење више врста на леји, уз смену усева у току године. При гајењу поврћа као здруженог усева битно је знати које врсте могу успевати једна поред друге. У заштићеној башти треба комбиновати најранију производњу у загреваним високим објектима (стакленицима и пластеницима) са производњом у објектима без загревања, као што су високи (пластеници, високи тунели) и ниски заштићени простор (леје, ниски тунели, загревана земљишта, топла гнезда), и перфориране фолије за непосредно покривање биљака. Тиме се осигурава економично коришћење објеката, повећава се производна површина и обезбеђује континуитет производње биљака. Објекти са грејањем, посебно стакленици, користе се за зимско-пролећну производњу топлољубивих врста (које захтевају више топлоте) и за производњу раног расада за заштићени простор без грејања, а овај се претежно користи за пролећно-летњу и јесењу производњу поврћа и цвећа. Објекти без грејања могу се користити када спољашња температура није нижа од -4°C до -8°C и то значи сетва и садња од првих дана марта (за мање осетљиве врсте), и првих дана априла (за топлољубиве врсте), односно у јесен до краја новембра. Могућности коришћења заштићене баште у времену и простору су врло велике. Знањем и сопственим планом производње одређује се број врста, количина и време пристизања поврћа, и то онда када га нема са отвореног простора-када ја цена на тржишту највећа.

Потрошња поврћа зависи и од навика потрошача. На пример, у току касне јесени и првих недеља зиме, у регионима где је туршија традиционална салата, мала је потражња свеже салате и парадајза. Али с првим сунчаним данима касне зиме ово поврће, уз паприку и млади лук, постаје веома тражено. Велике могућности коришћења заштићене баште чине ову производњу најинтензивнијом и високо зависном од знања

произвођача. Ниски тунели као и непосредно прекривање усева синтетичким материјалом (ПЕ фолија, акрил и сл.) омогућују ранију сетву и садњу поврћа за 15-30 дана и исто толико ранију бербу у пролеће. Покривањем усева у јесен с појавом ниских ноћних температура (септембар), а касније и дневних температура (октобар) продужава се берба код топлољубивих врста и до краја новембра, а код мање осетљивих до појаве снега (најчешће до краја децембра).

Саветодавац ратарства и повртарства Небојша Божовић

ПРИХРАНА ОЗИМИХ СТРНИХ ЖИТА

Најважнија мера неге у технологији производње пшенице и других озимих стрних жита које се гаје на нашем подручју је зимска прихрана биљака. Она треба да буде обављена у трећој декади фебруара месеца до половине марта што зависи и од временских услова (уколико је дебљина снежног покривача мања од 10 цм.).

Током зиме изникле биљке су изложене ниским температурама, великој влази у земљишту другим лошим временским условима па су до пролећа исцрпљене и гладне. Током марта може доћи до угинућа биљака и на температури од само -3 до -5 °C. Зато се озимој прихрани озимих стрних жита придаје велики значај. Уколико се такви усеви прихране благовремено прихрањене биљке ће ојачати и горе поменуто температуре их не могу оштетити. Приноси су већи код озиме прихране него код пролећне једнократне прихране.

Озиму прихрану треба извршити двократно:

Прва прихрана фебруар-март 80%,

Друга прихрана почетком априла, кретањем вегетације у фази почетка влатанја 20%.

Потребна количина ђубрива је :

КАН 200 кг/ха. у фебруар-март + 50 кг/ха. почетак априла, у фази пораста у стабло.

УРЕА 120 кг/ха. у фебруар-март + 25 кг/ха. почетак априла у фази пораста у стабло

АН 150 кг/ха. у фебруар-март + 35 кг/ха. почетак априла у фази пораста у

стабло (појавом четвртог листа).

Код јечма треба водити рачуна о томе да је јечам осетљивији на полагање од пшенице тако да за разлику од пшенице у првој прихрани не би смо смели применити више од 150-180 кг/ха КАН-а, а у другој по потреби, на основу изгледа

биљака (окуларно). Последњих година је било доста полагања усева пред жетву како из разлога густог склопа биљака тако и због веће количине азота.

Ефекат прихрањивања зависи од падавина после растурања азотних ђубрива. Ако одмах после прихране буде кише дејство азота је веће и успешније. Зимску прихрану треба обавити рано ујутру док је земљиште још смрзло или ако има снега чија дебљина је до 10 центиметара. (успешност прихране је везана за временске услове)

Минерално ђубре се растура растурачима (циклон) за ђуре јер је растурање равномерно по површини земљишта што је веома битно. Уколико се у неком делу њиве растури више ђубра може доћи до полагања, посебно ако је усев засејан често и обрнуто

ако се прескочи и остане без ђубра долази до жутила биљака када је парцела неуједначена са доста шаренола, па је и принос мањи.

Фолијарна прихрана има ефекта, нарочито на слбијим земљиштима као трећа прихрана у фази влатања. Препорука је да се она изводи са НПК (15:15:15) ђубривима (Муртоник) која садрже микроелементе а у количини од 3 кг/ха. Обично се изводи мешањем са средствима за заштиту од корова.

Саветодавац ратарства и повртарства Зоран Милосављевић

ЂУБРЕЊЕ ДУЊЕ

За успешно гајење дуње, добијање високог приноса, одличног квалитета плода, веома важна агротехничка мера је ђубрење. У маладим засадима храниво убрзава пораст стабала и почетак рађања, а у старијим утиче на реализовану производњу. Из тих разлога дуње треба ђубрити редовно, сваке године одговарајућим минералним и органским ђубривима, из којих оне треба да задовоље своје потребе за хранљивим елементима.

Најважнији елементи који се додају у виду ђубрива су: азот, фосфор, калијум, калцијум и магнезијум. Међутим поред ових елемената дуња у веома малим количинама користи и гвожђе, манган, цинк, бор, молибден и др. Наведеним хранљивим елементима дуње се обезбеђују правилним ђубрењем стајњаком и минералним ђубривима. Најбоље је да се агрохемијском анализом испита земљиште, па да се онда произвођач служи препоруком, избором хранива за одређени временски период, у препорученим нормама. У супротном ђубрење ће ићи оријентационо, на основу видљивих показатеља, у просечним нормама за одређено време.

Дуње у различито време свог узраста користе различите количине хранљивих материја. У току интензивног пораста, првих 4 до 5 година након садње, због пораста надземних и подземних органа најпотребнији је азот, зато што он учествује као компонента беланчевина у изградњи свих ткива и органа дуње. Фосфор и калијум су нешто мање потребни, али су ипак неопходни у одређеној сразмери, јер и они учествују у стварању ткива и у одржавању младара.

У периоду родности дуње азот је и даље потребан у великим количинама, јер учествује у изградњи цветних пупољака, затим цветова и плодова, као и лишћа и младара. Фосфор је потребан за изградњу плодова, лишћа, стабла и корена, али у знатно мањим количинама, отприлике за око 3,7 пута мање од азота и за око 4,3 пута мање од калијума. Такође, и потребе за калцијумом су у овом периоду велике.

У периоду старости дуње азот је такође уз одговарајуће друге мере, нпр. резидбу, неопходан првенствено за поспешивање летораста и за развиће крупнијег и бројнијег лишћа. Фосфор и калијум су исто тако потребни, али у нешто мањим количинама.

Зависно од пораста, размака садње, степена продуктивности, начина одржавања земљишта, наводњавања и др. Потребе дуње за појединим хранљивим елементима су различите. Млада стабла до пете године живота, ђубре се појединачно са по 0,2-0,5 kg KAN-а, 0,5-1,2 kg комплексног NPK ђубрива односа 10:12:26 по стаблу зависно од старости и развоја.

У родним засадима коренов систем дуње се простире по целој површини земљишта, па се самим тим ђубри цела површина земљишта коју заузимају стабла дуње. У овом периоду ђубрење иде са знатно већим количинама ђубрива, зато што је изношење елемената знатно веће, и за по неколико пута. За основно ђубрење иде око 400-600 kg минералног комплексног NPK ђубрива формулације 10:12:24. Изабрана норма и количина уношења хранива зависиће од старости, исцрпљености, густине садње и др. Одмах након растурања овог хранива иде заоравање и његово уношење у земљиште на дубини од око 10-14 cm.

Сваке треће године заједно са минералним ђубривима додати згорео говеђи стајњак, око 30 тона по хектару, а могуће је и засејати биљке за зеленишно ђубрење, које се заоравају у априлу (другој половини) идуће године.

Уколико се из било којих разлога основно ђубрење није одрадило у јесен уз одговарајуће временске услове може се растурити у календарски раном зимском периоду до средине јануара.

Спролећа рано у засаду дуње по хектару додати 200-400 kg KAN-а, па одмах исфрезирази. Касније почетком маја месеца, ако се примете недостаци азота, одрадити допуну прихране, па земљиште плитко обрадити. Касније лети (јуна-јула) прихране могу ићи комбинацијом макро и микро елемената фолијарно преко листа и то са потребним бројем понављања наспрам недостатака неких хранљивих елемената.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

ИСХРАНА ОВАЦА

Основну храну за овце чине волуминозна хранива (лети – паша, а у зимском периоду - сено). Оне не могу успешно да користе грубу храну као говеда (нпр. кукурузовину и сл.) али су зато када је у питању искоришћавање ситније грубе хране без премца. Поред тога, на пашњацима овце користе и многе коровске биљке и на тај начин веома успешно спречавају закоровљеност земљишта. Такође, овце могу бити и допунски корисници пашњака који се користе за говеда. Важно је напоменути и то, да су овце прилагодљиве различитим условима држања и исхране захваљујући чему њихово гајење може да варира од врло интензивног до врло екстензивног. У нашим условима чешћи је случај да се гаје екстензивно – у веома оскудним условима држања и исхране, међутим наше аутохтоне расе су адаптиране на такве услове. На недељу дана пред јагњење овце се хране сеном најбољег квалитета по вољи. Силажа се искључује из оброка, а смеша концентрата за бремените овце смањује се за 50% (на 150г). Последња два дана пре јагњења треба потпуно из оброка искључити смешу концентрата. Првог дана по јагњењу овцама се даје квалитетно сено и млак напој воде са 200г пшеничних мекиња.. Другог дана количина мекиња се повећава на 300г, а трећег на 400г по овци. После тога до седмог дана уводи се у оброк смеша концентрата за овце у лактацији, а после десет дана може се давати и силажа (постепеним увођењем у оброк). Практично две недеље после партуса прелази се на нормалну исхрану оваца у лактацији. Почетак лактације - Овце производе млеко у складу са потребама јагњета. Уколико овца из неког разлога нема јагње производи смањену количину млека. Овце које гаје

јединце дају мање млека, док оне које имају близанце дају више (за 20-40%). У складу са тим су и потребе оваца у хранљивим материјама. Високопроизводне овце имају потребе за енергијом али нису у стању да поједу количину хране која би спречила губитак телесне масе. Пошто овце депонују маст током других делова производног циклуса, та маст се користи као извор енергије за синтезу млека. Током ове фазе у којој им је биланс енергије негативан, овце могу да изгубе 1-2 поена у телесној кондицији. Због тога је неопходно да се о исхрани оваца води рачуна током целе године, а не само током лактације. Телесна маст оваца се може користити као извор енергије само ако су овце снабдевене довољним количинама аминокиселина. То значи да се мора водити рачуна да овце добијају довољно протеина и то у адекватном облику. Током првих 5-6 недеља овце производе 0.8-1,5 кг млека на дан, а од 8-10 недеље количина млека опада, док у њему расте количина суве материје и масти. Овчије млеко садржи 18% суве материје; 6,8% масти; 5,7% протеина; 5% шећера и 0,95% пепела.

Потребе у храни за овце у првих 3 месеца лактације просечне масе 50-55кг:

Храниво јагњета	Овце са једним јагњетом		Овце са два јагњета	
	Лето	Зима	Лето	Зима
Паша, кг	6,5	-	6,5	-
Сено, кг	- 1,3		- 1,3	
Силажа, кг сена) Концентрат, г	- 3,5 (или 1,2 кг сена)		- 3,5 (или 1,2 кг сена)	
Концентрат, г	400	400	1000	1000
Сточна со, г	13	13	16	16

Овце постижу максималну производњу млека после треће или четврте недеље после јагњења. Неке овце наставе да дају доста млека и касније али код већине производња опада. После 8-10 недеља лактације значај млека у исхрани јагњади постаје минималан. Како у другом делу лактације опада млечност, треба смањити и количину концентрата постепено. Прво на 200-300г дневно, а затим на 100-200г дневно по грлу. У исхрани оваца не смеју да се чине велике и нагле промене. Храњење се врши три пута дневно. Један оброк се даје у два до три наврата у мањим количинама. Силажу и коренасто-кртоласта хранива давати пре појења, а концентрат после појења оваца. Слама се даје ујутру када овце имају већи апетит, а сено у подне и предвече. Слама се полаже увече да би овце по вољи јеле преко ноћи. Овцама се ставља со у специјалне корпе или се користе специјални блокови соли које оне могу да лижу по вољи. Прелаз са зимског obroка на пашу врши се постепено уз претходно прихрањивање оваца сувом храном (сеном) ујутру пре него што се истерају на пашњак.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Пламењача шљиве (*Polystigma rubrum*)

Међу болестима коштичавог воћа гљивичним патогенима који проузрокују рано опадање листа и изазивају трулеж плодова придаје се велики значај. Због превременог

опадања лишћа престаје акумулација хранљивих материја и њихов транспорт од листа до пупољака. Сходно томе, формирање пупољака у лето касни и пупољци не могу до јесени да се у потпуности развију, што за последицу има њихову осетљивост на мразеве која доводи до повреда током зиме и наредног пролећа.

Један од гљивичних патогена који изазива превремено опадање лишћа шљиве је пламењача листа шљиве (*Polystigma rubrum*). У нашој земљи *Polystigma rubrum* је најзначајнији паразит шљиве који се јавља сваке године, а понекад наноси велике штете.

Пламењача се развија на свим врстама шљива али најчешће на сортама домаће шљиве, међу којима Пожегача спада у групу најосетљивијих. Патогена гљивица презимљава у опалом лишћу шљива. Напад *Polystigma rubrum* на шљиви може да буде јак ако је кишовито време у пролеће. Болест се јавља искључиво на лишћу.

Симптом болести се манифестују искључиво на лишћу у виду карактеристичних округластих и елиптичних пега. Оне су у почетку жућкасте, затим жуто-ружичасте и на крају постају црвено-жуте и наранџасте. Пеге су различите величине, што зависи од времена настанка заразе и осетљивости сорте.

Лисно ткиво у оквиру пега задебљава и обично је према лицу испупчено, а према наличју удубљено. Оно је прожето мицелијом и преобраћено у праву строму. Боја пега се мења са старашћу и постаје тамно црвена. Пеге се код јачих напада међусобно спајају када долази до масовног опадања лишћа код оболелог стабла, обично у августу или почетком септембра. Оболела стабла шљиве изгледају као да су ватром спаљена, па се отуда и болест назива пламењача.

У развоју овог паразита постоји паразитна и сапрофитна фаза. Сапрофитна фаза протиче у опалом лишћу (образовање аскоспора), а паразитна на лишћу у току вегетације (образовање пикноспора). Аскоспоре које се образују на опалом лишћу презиме и у пролеће се ослобађају из асуса и врше примарну заразу младог зеленог лишћа. Највећи интензитет заразе је прве 2 – 3 недеље после прецветавања. Карактеристично за ову болест је да на местима развоја пега мицелија ствара строме, на којима се развијају хиперпаразитске гљиве.

Различите сорте шљиве показују неједнаку отпорност према проузроковачу пламењаче и она се може довести у везу са периодом сазревања. Полукасне и касне сорте су показују већу осетљивост на *Polystigma rubrum* у односу на сорте са раним, полураним и средњим периодом сазревања.

Сузбијање:

Локација, положај парцеле у односу на правац дувања ветрова и осунчаност, поред тога што утичу на квалитет, знатно доприносе да засади мање обољевају од болести.

Како је извор заразе сапрофитска фаза гљиве у опалом лишћу, то се као мере у сузбијању могу примењивати и механичке (скупљање и компостирање опалог лишћа) и агротехничке мере (заоравање опалог лишћа међуредном обрадом), са циљем уклањања извора заразе.

Критични период за заражавање лишћа траје од његовог формирања, па две до три недеље после прецветавања. Каснија заражавања се сматрају безбедним. Уколико су се створили услови за (за клијање аскоспора потребна је вода) инфекцију и развој болести у критичном периоду за третирање шљиве користити препарате на бази: FOLPET-а, DITIANON-а, PROPINEBA-а, MANKOZEB-а, KAPTAN-а

Саветодавац заштите биља **Синиша Недељковић**

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 06.01.2020-12.01.2020.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Орах (очишћен)	900	800	700
Јабука (остала)	80	70	70
Крушка	150	150	-
Дуња	300	-	-
Поморанџа	150	130	140
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	250	220	220
Кромпир	80	60	50
Паприка	300	-	280
Лук црни	100	60	60
Парадајз	250	-	200
Тиквице	200	200	180
Шаргарепа	100	-	60

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 06.01.2020-12.01.2020.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Орах (очишћен)	800	-	-
Јабука (остала)	70	50	50
Крушка	110	110	110
Дуња	160	-	-
Поморанџа	90	90	-
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац салатни	155	170	160
Кромпир	45	40	40
Паприка	230	-	220
Лук црни	40	40	40
Парадајз	155	-	160
Тиквице	100	130	120
Шаргарепа	35	40	40

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД
ОД 06.01.2020-12.01.2020. ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	-	-
Јагњад	све тежине	све расе	320	300	300
Јарад	све тежине	све расе	-	200	220
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	-	-	-
Козе	све тежине	све расе	-	-	110
Крава за клање	све тежине	СМ		160	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	-	100	-
Овца	све тежине	све расе	160	130	160
Прасад	16-25кг	све расе	280	280	240
Телад	80-160	СМ	-	430	-
Товљеници	80-120	све расе	160	180	-
Товљеници	>120кг	све расе	150	140	150
Шиљежад	све тежине	све расе	220	-	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 06.01.2020-12.01.2020. ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	20	23	20
Пшеница	22	25	20
Сточни јечам	22	27	-
Сточно брашно	18	-	-

www.stips.minpolj.gov.rs

www.agoponuda.com

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE